

§ 496

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Amanda Pasasen ym. valtuustoaloitteesta Helsingistä Euroopan lintupääkaupunki

HEL 2021-006771 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa että, monipuolisen ja -lajisen pesimälinnuston, suurten ja näyttävien muuttojen ja aivan keskustassakin näkyvien suurten lintuparviin perusteella Helsinki voisi perustellusti julistautua Euroopan lintupääkaupungiksi. Aloitteessa esitetty tarve Helsingin linnustosuunnitelman laatimisesta on kannatettava.

Helsingin linnusto on rikas ja monilajinen

Helsingissä pesii nykyään vuosittain noin 150 lintulajia, mikä on kaksi kolmasosaa Suomen pesimälajeista. Suuri lajimäärä selittyy Helsingin luonnon monipuolisuudella. Kaupungista löytyy erilaisia elinympäristöjä kuten saaristoa, vanhoja metsiä, peltoja ja muita kulttuuriympäristöjä sekä erilaisia kosteikkoja. Kosteikoista selvästi merkittävimpiä ovat kansainvälisestikin tärkeä lintualue Vanhankaupunginlahti ja Östersundomissa sijaitsevat lintulahdet Torpviken, Bruksviken ja Kapellviken.

Helsingin pesimälajien määrä on kasvanut 20 vuodessa. Vuosina 1996–1997 toteutetussa Helsingin lintuatlaksessa saatiin pesintään viitattavia havaintoja 140 lajista. Helsingin laajentuminen Östersundomiin on tuonut pesimälajistoon useita lajeja lisää, kuten kehrääjän, metson ja sääksen. Pesimälajistossa esiintyy useita uhanalaisia ja harvinaisia lintulajeja. Helsinkiin on reilussa kahdessa vuosikymmenessä asettunut ainakin seitsemän uutta lajia: laulujoutsen, merihanhi, harmaahaikara, merimetso, merikotka, valkoselkätikka ja urpiainen.

Suurin osa uusista lintulajeista on valinnut ensimmäiseksi pesimäpaikakseen luonnonsuojelualueen, erityisesti Vanhankaupunginlahden, tai jonkin aiemmin puolustusvoimille kuuluneen saaren. Tämä osoittaa laajojen ja rauhallisten alueiden tärkeyden paitsi nykyisten, myös kaupunkiin levittäytyvien lajien kannalta. Helsingin lintulajiston muutokset heijastelevat myös laajempia muutoksia lajien levinneisyyksissä ja runsauksissa.

Toimet linnuston elinolojen parantamiseksi onnistuneet hyvin

Helsinki on tehnyt jo varhain merkittäviä päätöksiä suurien linnustollisesti arvokkaiden alueiden suojelemiseksi. Vanhankaupunginlahden ensimmäinen suojelupäätös tehtiin jo vuonna 1962, jolloin rauhoitettiin 209 hehtaaria kosteikkoa. Nykyisin rauhoitetun alueen pinta-ala on 305 hehtaaria. Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 esitettiin rauhoitettavaksi 14 uutta linnustollisesti arvokasta aluetta, joiden pinta-ala on yhteensä yli 70 hehtaaria. Monen alueen rauhoitusprosessi on parhaillaan käynnissä ja osa on jo saatu suojelun piiriin.

Laajojen, arvokkaiden luontoalueiden lisäksi on huolehdittava niitä yhdistävien viheralueiden ja ekologisten yhteyksien säilyttämisestä. Maankäytön ja muun kaupunkisuunnittelun tarpeisiin on viime vuosien aikana selvitetty Helsingin metsä- ja puustoista verkostoa sekä kaupungin niittyverkostoa. Verkostosuunnitelmien tavoitteena on turvata merkittävien alueiden ja yhteyksien säilyminen maankäytön muutos-
paineista huolimatta.

Helsinki on toiminut määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti omistamiensa lintukosteikkojen luontoarvojen vaalimisessa. Matalien ja rehevien merialueiden luontainen kehitys johtaa ruovikoitumiseen ja vähitellen umpeenkasvuun. Umpeenkasvua on ehkäisty vuosittain ruovikon niitoilla, laiduntamisella ja puuston poistoilla. Kosteikkolintujen kannalta hyvä pesimäympäristö koostuu avovesialueista, lampareista, matalista rantaniityistä ja ruovikoiden muodostamasta mosaiikkimaisesta kokonaisuudesta. Pienpetopyynneillä on turvattu pesimälinnuston onnistunut pesintä. Vanhankaupunginlahdelta saatuja hyviä kokemuksia ja käytäntöjä jatketaan Östersundomin lintuvesillä, jossa kosteikkojen kunnostus on saatu viime vuosien aikana käynnistettyä.

Linnusto otetaan huomioon myös kaupungin luonnonhoitotyössä. Lahopuuta jätetään kolopesijöille, hakkuu- ja raivaustöitä tehdään lintujen pesintäajan ulkopuolella, tiheikköjä jätetään, suositaan eri metsäpuolajeja ja kerroksellista metsärakennetta. Niittotyöt tehdään maapesintäiset linnut huomioiden ja ajoitetaan kesän loppuun.

Rauhoitettujen lintuluotojen pesintärauhan turvaamiseksi on pystytetty mairinnouskieltokylttejä, joissa kielletään saarille nousu pesimäkauden aikana. Suojeltujen lintukosteikkojen rauhoitusmääräyksissä kielletään alueilla liikkuminen lintujen pesintäaikaan. Määräysten valvontaa on järjestetty erityisesti Vanhankaupunginlahdella.

Vesilintujen metsästyksen rajoittaminen otetaan huomioon uusien luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksissä. Tuoreimpana esimerkkinä on keväällä 2021 rauhoitettu Tiirakari, jonka määräykseen liitettiin lintujen metsästyskielto. Vuonna 2021 aloitettiin vesilläliikkujien

luontotietoisuuden parantaminen mm. kokoamalla luontoviisas.hel.fi -nettisivut ja tekemällä yhteistyötä veneseurojen ja -vuokraajien kanssa.

Uudessa Helsingin kaupungin luonnonmonimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmassa (LUMO-ohjelma) 2021-2028 esitetään lukuisia toimenpiteitä linnuston elinolojen parantamiseksi niin saaristossa, metsissä, kosteikoilla kuin rakennetuissa puistossa.

Lintuharrastuksen kehittäminen

Helsinki tarjoaa lukuisia, erinomaisia kohteita lintuharrastukseen. Lintujen katselua helpottavia rakenteita kuten lintutorneja, lintulavoja ja piilokojuja on rakennettu erityisesti Vanhankaupunginlahden ympärille. Esteettömät Kivinokan ja Pornaistenniemen Lammassaaren luontopolut lintujen katselulavoineen palvelevat kaikkia kävijöitä. Uusi, esteetön piilokoku rakennetaan tänä vuonna Lammassaareen. Tulevaisuudessa yhä useampi luonnossa liikkujan palvelurakenne on tarkoitus toteuttaa ainakin osittain esteettömänä.

Helsingin luontokohteisiin rakennetuissa infotauluissa ja luontopoluilla kerrotaan muun luonnon ohella myös linnustosta. Kaupunkilinnustosta ja kiinnostavista lintupaikoista löytyy tietoa myös kaupungin nettisivuilla. Kaupunki julkaisi vuonna 2017 laajan Helsingin ainutlaatuisesta saaristolinnustosta kertovan kirjan ”Lukuja luodoilta - Helsingin saaristolinnustosta nyt ja ennen”. Vanhankaupunginlahtea esittelevä Viikki-kirja kuvaa laaja-alaisesti lahden historiaa, linnustoa ja sen muutoksia sekä hoitotyötä.

Lintuharrastukseen liittyvä luonnossa liikkuminen lisää hyvinvointia ja on tutkitusti terveyttä edistävää toimintaa. Helsingin uuteen LUMO-ohjelmaan sisältyy Luontopalvelulinjauksen laatiminen. Tavoitteena on tehdä suunnitelma luonnon virkistyskäytön kehittämiseksi, luonnon terveysvaikutusten turvaamiseksi ja luonnontuntemuksen parantamiseksi.

Helsingistä Euroopan lintupääkaupunki

Helsinki voisi perustellusti julistautua Euroopan lintupääkaupungiksi. Pesimälajien määrissä muun muassa Berliini, Lontoo, Moskova ja Tukholma jäävät selvästi taakse (120–133 lajia), vaikka niiden pinta-alat ovat, Tukholmaa lukuun ottamatta, selvästi Helsinkiä suurempia. Tallinnan alueella pesii melko tarkalleen sama määrä lajeja (149) kuin Helsingissä. Lintuja harrastaville Helsinki tarjoaa mielenkiintoisia ja ainutlaatuisia kohteita, jotka ovat helposti saavutettavia ja joissa on harrastusta tukevia luontopalveluita.

Aloitteessa esitetty tarve Helsingin linnustosuunnitelman laatimisesta on kannatettava. Ympäristöpalvelut sitoutuu suunnitelman laatimiseen

lähivuosien aikana. Suunnitelmaan kootaan pääkaupungin linnuston kannalta merkittävät toimenpiteet, joilla monipuolinen ja rikas pesimälinnusto turvataan kaupungissa. Lisäksi suunnitelmassa esitetään konkreettisia toimenpiteitä lintu- ja luontoharrastuksen parantamiseksi kaikille, huomioiden yhdenvertaisesti kaupungin asukkaat ja myös matkailijat. Toimenpiteitä voidaan osoittaa esimerkiksi arvokkaiden linnustokohteiden rauhoittamiseen, alueiden kunnostukseen ja hoitoon, lintu- ja huomioivaan kaupunkisuunnitteluun, lintujen ravinnon ja pesimäpaikkojen monipuoliseen tarjontaan, lintujen törmäysvaarojen vähentämiseen, uusien esteettömien rakenteiden suunnitteluun ja lintupääkaupungin monipuoliseen markkinointiin. Suunnitelmaan sisällytetään toimenpiteiden kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi
Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 02.06.2021 Pasanen Amanda Helsingistä Euroopan lintupääkaupunki

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Amanda Pasanen ja Emma Kari sekä 19 muuta valtuutettua ovat tehneet 2.6.2021 seuraavan valtuustoaloitteen:

Aloitteen allekirjoittaneet ovat sitä mieltä, että Helsingistä tehdään Euroopan lintupääkaupunki.

"Helsingissä pesii vuosittain noin 150 lintulajia, mikä on jopa kaksi kolmasosaa Suomen pesimälajeista. Monet Helsingin pesimälajeista sinnittelevät kuitenkin vain muutamien tai aivan yksittäisten parien voimin ja esimerkiksi voimakkaasti uhanalaistunut peltosirkku on hävinnyt lajis-

tostamme kokonaan. Useiden vähälukuisten lajien elinmahdollisuuksiin voi Helsingissä vaikuttaa sellaisella maankäytön suunnittelulla, joka säästää rauhallisia ja laajoja metsäalueita sekä toimivia viheryhteyksiä niiden välillä. Lahopuiden jättäminen metsiin ja hallitun hoitamattomuuden edistäminen auttaa myös lahopuusta riippuvaisten lintulajien runsastumista.

Lintuvesien kunnostus ja erilaiset hoitotoimet, joita esimerkiksi Helsingin Vanhankaupunginlahdella on linnuston turvaamiseksi tehty, ovat tärkeitä toimia turvata linnustollisesti arvokkaita alueita. Veneilyn ja muun vesillä liikkumisen ohjaaminen pois lintujen pesimäalueilta sekä vesilintujen metsästyksen rajoittaminen ovat keinoja turvata vesilintujen elinolosuhteita.

Peltojen ja niittyjen lintulajiston taantumisen pysäyttämiseksi tulee myös etsiä keinoja hoitamalla Helsingin niittyverkostoa ja muuttamalla nurmikoita niityiksi.

Luontoharrastusta palvelevat rakenteet kuten lintutornit, luontopolut ja opasteet ovat tärkeitä keinoja lisätä luonnon arvostusta kaupungissa. Luontoharrastuksen mahdollisuuksia tulee kehittää yhdenvertaisuus ja esteettömyys edellä.

Me allekirjoitetut valtuutetut esitämme, että Helsinki laatii suunnitelman linnustomme monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi sekä parantaa lintu- ja luontoharrastuksen yhdenvertaisia mahdollisuuksia kaikille kaupunkilaisille. Esitämme että Helsingistä on tehtävä Euroopan lintupääkaupunki.”

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 30.9.2021 mennessä.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi
Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 02.06.2021 Pasanen Amanda Helsingistä Euroopan lintupääkaupunki

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 58200
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Kaupunkiymparisto@hel.fi

Käyntiosoite
Työpajankatu 8
Helsinki 58
<https://www.hel.fi/>

Puhelin
09 310 1691
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI06 8000 1200 0626 37
Alv.nro
FI02012566

21.09.2021

Asia/31

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano